

własnymi swymi drogami, nie troszcząc się zbytnio o szczegóły tekstu samego. Wszelki bowiem utwór wokalny jest i musi być — bez względu na charakter i słowa tekstu — utworem muzycznym przede wszystkim. Przy wykonywaniu takiego utworu nie tylko można, lecz trzeba brać pod uwagę tekst i jego szczegóły nawet, ale zawsze do pewnej granicy jedynie, o czym właśnie poniżej będzie mowa. W każdym jednak razie należy jasno sobie zdać sprawę z tego, że rola tekstu w utworze wokalnym jest pomimo wszystko drugorzędna, bynajmniej przy jego wykonywaniu nie decydująca, zdarzają się zaś i takie wypadki, że tekst przysparza wykonawcy czy wykonawcom niemałego kłopotu.

Dowodów na to, że tekst w utworach wokalnych ma drugoplanowe tylko znaczenie, nie potrzeba daleko szukać. Ileż to razy śpiewamy jakąś pieśń lub piosenkę bez słów zgoła, zapominając zupełnie o literackiej jej treści? Ile razy zachwycamy się pieśnią, słuchając jej w układzie na sam fortepian? Ileż to pieśni muzycznie pięknych i wysoce wartościowych artystycznie napisali Schubert czy Schumann, nasz Moniuszko nawet, do tekstów zupełnie błahych lub literacko żadnej nie przedstawiających wartości? Ale i w dziełach o większych rozmiarach, dziełach największych twórców, widzimy często, że rola tekstu jest nieledwie formalna tylko. Są przecież całe arie w kantatach Bacha lub oratoriach Händla, których tekst przedstawia jedno zdanie, przy czym poszczególne zwroty czy słowa powtarzają się kilka czy kilkanaście razy. Nie mówiąc już o innych, ale ci dwaj geniusze sami zużytkowali nieraz muzykę, skomponowaną do jakiegoś tekstu, do innych słów w innym dziele. Wreszcie, dodajmy nawiasem, nawet w operze nie tekst libretta, lecz jego sceniczne wartości grają, obok muzycznej treści, główną rolę.

Poza wszystkimi tymi dowodami w sprawie stosunku tekstu do muzyki w dziełach wokalnych jeden jeszcze argument ma rozstrzygające znaczenie, a mianowicie, zachowanie się słuchacza wobec utworu wokalnego w chwili jego wykonywania. Jeżeli taki słuchacz zna tekst utworu, to znaczenie bardziej go ajmuje to, czy kompozytor sprostał wymaganiom tekstu i w jaki sposób tego dokonał, aniżeli to, czy wykonanie samo dostatecznie tekst ten uwydatniło. Jeżeli zaś tekstu nie zna, to do treści literackiej utworu przywiązuje zasadniczo minimalną wagę, a to tym bardziej, że rzadko kiedy wykonawcy mają tak wyraźną dykcję, by można było zrozumieć cały tekst. Łapie się w najlepszym wypadku niektóre wyrazy, z których skleja się mniej więcej treść utworu, ale rzecz to dla przeciętnego słuchacza zawsze uboczna. Słucha